

Nr 328.

Av herr **Trygger**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om folkpensionering m. m.

Genom proposition, nr 217, har Kungl. Maj:t för riksdagen framlagt förslag om en genomgripande omgestaltning av den allmänna pensionsförsäkringen i vårt land, vilket förslag i huvudsak bygger på de omfattande utredningar och förslag som framlagts av 1928 års pensionsförsäkringskommitté. Nämnda kommitté hade uppgjort alternativa förslag till frågans lösning, vilka förslag i utarbetad lagtext framlagts i kommitténs den 26 april 1934 avgivna huvudbetänkande (statens offentliga utredningar 1934: 18).

En majoritet inom kommittén, bestående av ordföranden och 5 ledamöter, hade för sin del förordat en sådan omläggning av pensionsförsäkringen, att densamma skulle inskränkas till att avse endast ålderdomspensionering. Den i den nuvarande försäkringen ingående försäkringen mot invaliditet före uppnådd pensionsålder skulle enligt detta förslag övertagas av den frivilliga sjukkasserörelsen i vårt land och därefter vara obligatorisk endast för medlemmar i erkända sjukkassor. För att för större delen av vårt folk i åldern 16—66 år möjliggöra ett vidmakthållande av försäkringen mot förtidsinvaliditet innebar förslaget vissa uppmjukningar av nu gällande fordringar för rätt till inträde i erkänd sjukkassa såväl i fråga om ålder som hälsotillstånd. Dessutom skulle enligt detta förslag under en övergångstid av fem år personer, som trots dessa uppmjukningar på grund av sitt hälsotillstånd förvägrats begärt inträde i dylik kassa, med vissa undantag kunna erhålla särskilt invalidunderstöd från den allmänna pensionsförsäkringen.

En minoritet inom kommittén, bestående av 4 ledamöter, förordade däremot det andra av kommittén utarbetade alternativet, enligt vilket folkpensioneringen alltjämt skulle såsom hittills utgöra en för alla obligatorisk, kombinerad invaliditets- och ålderdomspensionering.

Kommittémajoritetens huvudskäl för sitt förslag att överföra försäkringen mot förtidsinvaliditet till sjukförsäkringen var, att prövningen av frågan huruvida invaliditet föreligger eller icke i den nuvarande pensionsförsäkringen visat sig behäftad med väsentliga svagheter och brister. Ett återgivande här av de tungt vägande skäl kommittémajoriteten anfört till stöd för denna sin uppfattning torde icke vara av behovet påkallat utan må det vara tillåtet att härutinnan hänvisa till kommittébetänkandet. Även de kommittéledamöter, som förordat det andra s. k. kombinerade alternativet voro för övrigt i detta avseende ense med majoriteten.

Minoritetens ståndpunkt i frågan hade i huvudsak dikterats av det förhållandet, att sjukförsäkringen ännu omfattar endast en mindre del av vårt lands befolkning i åldern 16—66 år, varför man skulle kunna befara, att ett genomförande av majoritetsförslaget skulle ställa en stor del av vårt folk utanför

möjligheten att erhålla försäkringsmässig hjälp vid invaliditet före fyllda 67 år och att därigenom kommunernas kostnader för utgivande av fattigvård åt förtidsinvalider skulle komma att i hög grad ökas.

Flertalet av de myndigheter och andra som yttrat sig i anledning av kommittébetänkandet ha, såsom framgår av propositionen, förordat minoritetslinjen, och denna linje har också följts i Kungl. Maj:ts förslag. Åtskilliga myndigheter, vid vilkas uppfattning bör fästas den största vikt, såsom medicinalstyrelsen och socialstyrelsen, hava dock principiellt givit sin anslutning till kommittémajoritetens förslag. Samma ståndpunkt intager jämväl svenska sjukkasseförbundet. Även de, som i sina yttranden direkt avstyrkt nämnda förslag, ha i åtskilliga fall ansett, att den av majoriteten inom kommittén förordade lösningen av invaliditetsförsäkringsproblemet skulle vara den principiellt riktigaste och mest rationella, ehuru svårigheterna för närvarande att på denna väg komma fram till en fullt tillfredsställande ordning synts vederbörande oöverstigliga. Föredragande departementschefen förklarar likaledes, att nu avsedda förslag är i princip väl grundat och att man, även om man måste tills vidare bibehålla invaliditetsförsäkringen kombinerad med ålderdomspensioneringen, dock icke bör definitivt släppa den enligt hans mening riktiga tanken på en samordnad sjuk- och invaliditetsförsäkring utan vid en tidpunkt längre fram, då sjukkasserörelsen nått en för ändamålet tillräcklig anslutning, ånyo upptaga densamma till övervägande.

Inom mycket vida kretsar erkänner man således önskvärdheten av att söka komma fram till en anordning i huvudsak överensstämmande med kommittémajoritetens förslag. Man torde kunna fastslå såsom ett obestriddt faktum, att invaliditetsprövningen inom den nuvarande pensionsförsäkringen icke fungerat på tillfredsställande sätt och att pensionsförsäkringen på grund härav kommit att i viss utsträckning göra tjänst åt andra understödsbehov än dem, för vilka den är avsedd. De åtgärder som i propositionen antytts i syfte att skärpa ifrågavarande prövning äro icke av den art, att man kan räkna med någon effektivisering i nämnda grad av invaliditetsbedömningen.

Vid sådant förhållande synes det knappast försvarligt att, såsom i propositionen skett, på obestämd framtid undanskjuta en rationell reform på ifrågavarande område. Det är möjligt att kommittémajoriteten varit alltför optimistisk i fråga om utvecklingen efter ett genomförande av dess förslag av anslutningen till sjukkasserörelsen. Men det är klart att man genom ett antagande nu av Kungl. Maj:ts förslag för lång tid framåt binder pensionsförsäkringsverksamheten i det avseende, varom här är fråga, vid den anordning som föreslagits i propositionen, d. v. s. en invaliditetspensionering kombinerad med ålderdomspensioneringen, och därigenom avskär möjligheten att inom överskådlig tid komma fram till en tillfredsställande anordning av denna verksamhet.

Enligt min mening bör därför pensionsförsäkringsreformen i första hand taga sikte på ett samordnande av invaliditetsförsäkringen med sjukförsäk-

ringen i enlighet med kommittémajoritetens förslag. I det läge, vari frågan för närvarande befinner sig, torde det emellertid icke vara möjligt för riksdagen att redan nu för sin del antaga nämnda förslag. Det må framhållas, att detsamma bland annat innefattar fastställandet av ny lagstiftning rörande de erkända sjukkassorna och deras verksamhet. Det lagförslag, som kommittén i sådant avseende utarbetat, har icke varit föremål för lagrådets granskning. I jämförelse med de olägenheter, som skulle bli följden av ett fastläsande för lång framtid av invaliditetsförsäkringen vid ålderdomspensioneringen, torde olägenheten av ett uppskov något år med reformens genomförande och eventuellt ett utsträckande av den övergångstid kommittémajoriteten tänkt sig vara av mindre vikt. Riksdagen bör därför icke nu fatta definitivt beslut rörande folkpensioneringens framtida anordnande utan — under framhållande av ovan antydda synpunkter — av Kungl. Maj:t begära nytt förslag i frågan, innebärande ett samordnande av invaliditetsförsäkringen med sjukförsäkringen i huvudsaklig överensstämmelse med kommittémajoritetens förslag.

På grund av det anförda hemställes alltså,

att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 217 med förslag till lag om folkpensionering m. m., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om nytt förslag i frågan till nästa riksdag i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, som förordats av majoriteten inom 1928 års pensionsförsäkringskommitté, och med den övergångstid, som vid närmare undersökning befinnes lämplig.

Stockholm den 12 april 1935.

Ernst Trygger.

